

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У сучасних європейських країнах саме малий та середній бізнес є запорукою стабільного розвитку економіки. Розширення конкурентоспроможного й інноваційного сектора малих і середніх підприємств (МСП) із високою доданою вартістю задекларовано одним із пріоритетів державної економічної політики в Україні. Проте внесок цих підприємств у ВВП країни значно менший, ніж в Європейському Союзі, де цей показник перевищує 70%. Згідно з Угодою про асоціацію Європейський Союз вимагає від України створення сприятливого середовища для розвитку МСП, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Урядом розроблено план заходів з реалізації Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та визначено завдання. Серед завдань найважливішими є: підвищення рівня інформаційного забезпечення, в тому числі вдосконалення системи державної статистики; забезпечення реалізації принципу «спочатку думай про мале»; спрощення процедури закриття підприємства; удосконалення ліцензійної та дозвільної системи; розширення доступу малого і середнього підприємництва до публічних закупівель; забезпечення розвитку ефективного державно-приватного діалогу; розширення кредитування малого і середнього підприємництва комерційними банками; активізація кредитування небанківськими фінансовими установами; забезпечення врахування регіональних особливостей малого і середнього підприємництва; модернізація існуючої інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; інтенсифікація процесу передачі наукових здобутків до сфери підприємництва; підвищення інституційної спроможності держави у формуванні та реалізації державної політики у сфері розвитку підприємництва.

Стратегічне значення вирішення поставлених завдань підтверджується статистичними даними. Слід відзначити, що в ЄС на підприємствах малого та середнього бізнесу працює близько 70% зайнятого населення, а їх внесок у додану вартість за витратами виробництва сягає 60%. За даними Державної служби статистики України у 2017 році кількість суб'єктів малого і середнього бізнесу в загальній кількості підприємств склала 99% (з 338254 підприємств 14934 – середні, 322921 – малі), і практично співпала з аналогічним показником у країнах ЄС. Проте прямі порівняння статистичних

показників ЄС і України не є релевантними, оскільки на відміну від України в країнах ЄС діють різні критерії визначення малих і середніх підприємств (хоча також розроблені єдині критерії Європейської Комісії, які мають рекомендаційний характер). Як правило, до МСБ в ЄС відносяться на порядок більше порівняно з українськими підприємствами. Значною мірою саме цим пояснюється те, що на підприємствах МСБ в Україні створюється лише близько 15% ВВП.

На відміну від ЄС, в Україні у 2017 році за видами економічної діяльності майже 26,7% суб'єктів малого і середнього підприємництва працювали у сфері оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів, а у сфері промисловості – лише 12,4%. За такими видами, як професійна, наукова діяльність – працювали 8,1% суб'єктів малого та середнього підприємництва; операції з нерухомим майном – 9,8%; транспорт, складське господарство – 4,5%; інформація та телекомунікації – близько 4%. Натомість у ЄС переважають МСП у високотехнологічних наукоємних галузях.

В Україні важливою проблемою є фінансове забезпечення МСБ. У ЄС їй пропонується вирішувати з урахуванням комплексу політичних, економічних та соціальних чинників, які впливають на розвиток МСБ. Роль податкових пільг для МСБ, диференційованих, в тому числі за галузевим принципом, та прямої державної допомоги зменшується, натомість пріоритетом політики ЄС є формування сприятливих умов для МСБ. Для наближення українського нормативно-правового поля, що регламентує діяльність МСБ, до європейського, доцільно ухвалити рамковий закон, аналогічний Європейській хартії малих підприємств. Дослідження з питань фінансового забезпечення державних інвестиційних проектів в Україні дало підстави для висновку, що застосування окремих норм європейського законодавства в бюджетній сфері, зокрема державному інвестуванні, створюватиме передумови та значні можливості щодо доступу до нових джерел фінансування, формування належної національної системи управління ефективністю державних інвестицій.

За результатами дослідження, проведеного Спілкою українських підприємців (СУП) у 2018 році, 67% малих та середніх підприємств України розширили свою діяльність. У 2019 році 89,7% підприємств планують підвищити обсяги реалізації своєї продукції та послуг; 75% – розширити штат; 50% – вийти на нові ринки; 39,7% – відкрити новий вид діяльності. Такі результати свідчать, що незважаючи на всі перешкоди, малий та середній бізнес в Україні має потенціал та прагнення до розвитку.